

flødighed. Men lad det nu være, som det vil, saa er det uimodsigeligt, at Skønnet endog udtrykkelig er tillagt Lovgivningsmagten, og Domstolene kan derfor ikke have nogen Ret til at øve et Overskøn over, hvorvidt Lovgivningsmagten har skønnet ret, da den næsten enstemmig fastsatte, hvad Besidderne af Len og Stamhuse skal udrede, hvis de vil have det fideikommissariske Baand løst.

Det forekommer mig, at Højesteret, saafremt den mener at have Ret til at bedømme denne Lovs Grundlovsmæssighed, maa udøve denne Ret med megen Forsigtighed allerede af den Grund, at der i hvert Fald ikke findes nogen formuleret Lovhjemmel for Domstolene til at skønne over Loves Grundlovsmæssighed, og man derfor er ude af Stand til nærmere at fastslaa Omfanget og Begrænsningen af en saadan Ret for Domstolene. Domstolene har ogsaa indtil den 25. Oktober 1920 optraadt særdeles forsigtigt i denne Henseende, og jeg tror derfor heller ikke, at denne Dom vil blive stadfæstet af Højesteret.

Hele Provisorietiden igennem har Højesteret dømt ud fra den Forudsætning, at den var bundet ved Loven, selv om dennes Grundlovsmæssighed bestredes af store Dele af Folket. Da nu Socialdemokraterne anser langt mere vidtgaaende Foranstaltninger for at være i alle Henseender fuldt forsvarlige, har der med Hensyn til Spørgsmaalet om Grundlovsmæssigheden af Lensafsløsningsloven været saa godt som Enstemmighed paa den danske Rigsdag. Og i Folkets Retsbevidsthed er ganske sikkert det samme Tilfældet. Denne vilde i høj Grad opskræmmes, hvis Lensloven omstødtes af Højesteret, og kaotiske Tilstande vilde indtræde med Hensyn til den allerede i vidt Omfang paa-begyndte Gennemførelse af den store Landboreform.

For et ordnet Retssamfund er det ganske sikkert det bedste, at Domstolene er lige saa frie i Udøvelsen af deres Funktion, som Rigsdagen er det i Udøvelsen af sin. Det er ogsaa sikkert, at det ligger Lovgivningsmagten fjernt at forsøge noget Overgreb overfor Domstolene — men den venter heller intet Overgreb fra Domstolenes Side.

Lovgivningsmagten har fastslaaet de Vilkaar, paa hvilke Lens- og Stamhusbesidderne kan faa det fideikommissariske Baand hævet. Hertil er den ansproget ved Grundlovens § 91 og bemyndiget ved denne Paragraph samt ved sine almindelige Beføjelser. Rigsdagen har, samtidig med at den vedtog Befølgelserne for Løsningen af det fideikommissariske Baand, nægtet at vedtage et Re-geringsforslag om en meget begrænset Ad-

gang til Ekspropriation fra store Gaarde til Husmandsbrug. Rigsdagen har herved samtidig med Vedtagelsen af Lensloven udvist en efter min Mening overdreven Forsigtighed og Hensyntagen overfor den private Ejendomsret. Hvis Højesteret nu samtidig med, at dette er sket, skulde underkende Lensloven som stridende mod Grundlovens Bestemmelse om Ejendomsrettens Ukrænkelighed, saa indtræder der for saa vidt en uøselig Konflikt, som Højesteret neppe nogen Sinde vil møde en Rigsdag, der er mere opfyldt af Respekt for den private Ejendomsret end den Rigsdag, der den 26. September 1919 vedtog Loven om Afsløsning af det fideikommissariske Baand, og som mindst af alt ventede, at den skulde blive kendt skyldig i Mangel paa fornøden Hensyntagen til den private Ejendomsret.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Sporon-Fiedler har Ordet for en kort Bemærkning.

Sporon-Fiedler: Det ærede Medlem Hr. Zahle udtalte, at de nuværende Besiddere ikke var Ejere af Jorden, og det er selvfølgelig rigtigt, men der kunde i det ærede Medlems Udtalelser ligge en Antydning af, at denne Jord i Virkeligheden var herreløs, og det er ingenlunde Tilfældet. Det er Slægten, der ejer disse Besiddelser, og ingen andre. Dette har faaet et meget klart Udtryk i de Udtalelser, der fremkom fra afdøde Krabbe, som paa det bestemteste hævdede, at naar dette Spørgsmaal en Gang skulde løses — og det skulde jo løses, da Paragraphen om Lens og Stamhuses Ophævelse gaar uforandret igen i alle vore Grundlove —, saa skulde der tages Hensyn til Slægten; og, som jeg tidligere har sagt, selv om man nu fra radikal Side vil forkætre Kammerherren Krabbe, vil man dog neppe forkætre den radikale Politiker Krabbe, han var dog Jurist og havde visse Forudsætninger for at kunne dømme i dette Forhold.

Det er ikke ganske rigtigt, naar det ærede Medlem siger, at dersom Højesteret stadfæster Østre Landsrets Dom, vil der være slaaet en Bom for hele denne store Landboreform. Fra forskellige Sider indenfor Lensbesiddernes Rækker hører man nemlig udtalt, at selv om Højesteret stadfæster Landsretsdommen, vil man frivilligt søge en Ordning, hvorved der bliver givet Jord i samme Udstrækning. Og heller ikke Pengebeløbet vil blive unddraget Reformen; muligvis vil der ikke blive Tale om saa mange, men i hvert Fald vil Pengene ikke blive unddraget Reformen, idet man allerede paa et tidligt Tidspunkt har erklæret